

برنامه راهبردی
Strategic Plan

موسسه مطالعات تاریخ پزشکی، طب اسلامی و مکمل

دانشگاه علوم پزشکی ایران

۱۳۹۵ - ۱۴۰۰

به نام خدا

مقدمه:

سازمان‌های دولتی و خصوصی در تمامی کشورها اعم از توسعه یافته و در حال توسعه با محدودیت منابع، افزایش پاسخگویی و فرصت‌های چالشی مواجه‌اند. موفقیت در چنین محیطی مستلزم مدیریتی است که علاوه بر اجرای موثر امور جاری بتواند با ابداع، نواندیشی و آینده‌نگری و آیندسازی وظایف استراتژیک خود را سازماندهی و اجرا کند. که این مهم نیز با داشتن موارد زیر محقق می‌شود:

۱- داشتن تفکر استراتژیک

۲- تبدیل ادراکات و یافته‌های خود به استراتژی‌های کارساز

۳- فراهم کردن بستر مناسب با تفکر و تعقل

شناخت ضرورت‌ها و نیازهای واقعی و جدید جامعه و جهان و برنامه‌ریزی برای پاسخگویی به آنها، اساس برنامه استراتژیک هر واحد را تشکیل می‌دهد. تعیین قبله و قله‌های روشن، مشخص کردن اولویت‌ها، پرداختن به نقاط قوت و ضعف و مراقبت از فرصت‌ها و تهدیدها، هماهنگی و همسو نمودن جهت‌گیری‌ها و فعالیت‌های این موسسه، پرهیز از روزمرگی و ایستائی و هرز رفتن انرژی‌ها، فعال شدن به جای منفعل بودن و ... فوایدی است که از برنامه‌ریزی استراتژیک و تلاش در جهت اجرای برنامه‌های مشخص شده حاصل می‌شود.

وجود صدها جلد کتاب به عنوان منبع کامل دسترسی به طب ایرانی و اسلامی در کشور و استعداد کشت داروهای گیاهی متنوع، علاقه‌مندی و گرایش فرهنگی مردم ایران به طب سنتی و اسلامی، عوارض داروهای شیمیایی، هزینه‌های بالای درمان بیماری‌ها، شیوع روزافزون بیماری‌های غیرواگیر (از قبیل دیابت، سردرد، آلرژی، افسردگی، بیماری‌های قلبی عروقی، فشار خون و ...) در جامعه، موجب تمایل بیشتر به استفاده از طب سنتی در کنار طب کلاسیک گردیده است.

تولید علم در حوزه طب سنتی ایرانی اسلامی، ترویج و آموزش آن و پژوهش در این حوزه و استخراج شیوه‌های درمانی موثر در گذشته و تلفیق آن با ایده‌های جدید، ظرفیتی است که پرداختن به آن، رسالت دانشگاه‌ها، موسسات و مراکز تحقیقاتی می‌باشد.

"موسسه مطالعات تاریخ پزشکی، طب اسلامی و مکمل" نیز به عنوان اولین نهاد رسمی کشور جهت بازشناسی، آموزش و پژوهش در زمینه‌های مرتبط با طب سنتی، طب اسلامی، تاریخ پزشکی ایران و اسلام، شاخه‌های مختلف طب مکمل و طب مردمی، اخلاق و آداب پزشکی با تصویب شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی وزارت متبوع در سال ۱۳۷۸ تحت نظارت دانشگاه علوم پزشکی ایران موجودیت قانونی یافت. فعالیت رسمی این موسسه از سال ۱۳۸۰ با کد بودجه‌ای مستقل آغاز شده و با بهره‌گیری از اعضای هیئت علمی و دیگر اساتید و محققین کشور، برنامه‌ریزی در جهت اهداف فوق را سرلوحه کار خود قرار داده است. ساختمان پیرنیا (مشیرالدوله)- مکان فعلی موسسه- ساختمانی بسیار زیبا و سنتی است که به عنوان مکان پیشبرد اهداف موسسه استفاده می‌شود.

بازشناسی، آموزش و پژوهش در زمینه‌های مرتبط با طب اسلامی، طب سنتی، تاریخ پزشکی ایران و اسلام، شاخه‌های مختلف طب مکمل و طب مردمی، اخلاق و آداب پزشکی، اهدافی ارزشمند بوده که تدوین برنامه‌ای استراتژیک پیش نیاز ضروری و غیرقابل تردید برای نیل به این اهداف می باشد.

در سال ۱۳۷۲ اولین برنامه راهبردی (استراتژیک) موسسه تهیه گردید. پس از آن در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۵ برنامه‌های بعدی آماده شد. برنامه راهبردی کنونی (۱۳۹۵-۱۳۹۸) با تکیه بر اسناد بالا دستی از جمله سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری (۱۳۹۳)، سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ (۱۳۸۲)، برنامه توسعه ششم جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۵-۱۳۹۹)، نقشه جامع علمی سلامت کشور (۱۳۸۹) و وضعیت موجود و مطلوب موسسه تدوین گردیده است.

در اسناد بالا به موارد زیر تاکید خاص شده است:

"بازشناسی، تبیین، ترویج، توسعه و نهادینه نمودن طب سنتی ایران"

۱. ترویج کشت گیاهان دارویی تحت نظر وزارت جهاد کشاورزی و حمایت از توسعه نوآوری‌های علمی و فنی در تولید و عرضه فرآورده‌های دارویی سنتی تحت نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۲. استاندارد سازی و روزآمد کردن روش‌های تشخیصی و درمانی طب سنتی و فرآورده‌های مرتبط با آن
۳. تبادل تجربیات با سایر کشورها در زمینه طب سنتی
۴. نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر ارائه خدمات طب سنتی و داروهای گیاهی
۵. برقراری تعامل و تبادل منطقی میان طب سنتی و طب نوین برای هم‌افزایی تجربیات و روش‌های درمانی
۶. اصلاح سبک زندگی در عرصه تغذیه

(بند ۱۲ سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری ۱۳۹۳)

"جامعه ایرانی برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، برخوردار از سلامت و دست‌یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی خواهد بود."

(سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی ۱۳۸۲/۸/۱۳)

"ارائه و ترویج سبک زندگی اسلامی- ایرانی و فرهنگ‌سازی درباره اصلاح الگوی مصرف و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی"

بند ۶۹ سیاست‌های کلی برنامه توسعه ششم کشور (۱۳۹۵-۱۳۹۹)

"در سال ۱۴۰۴، جمهوری اسلامی ایران کشوری است با مردمی برخوردار از بالاترین سطح سلامت و دارای عادلانه‌ترین و توسعه یافته‌ترین نظام سلامتی در منطقه"

(نقشه جامع علمی سلامت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ۱۳۸۹)

برای تدوین این برنامه راهبردی، گروهی متشکل از اعضای هیئت علمی و کارشناسان موسسه و با همکاری صاحب‌نظران دیگر طی جلسات متعدد، برنامه پیش رو را بر مبنای SWOT تدوین کرده‌اند:

چشم انداز Vision:

تبدیل شدن به قطب علمی در ارائه الگوهای مناسب از سبک زندگی ایرانی-اسلامی و کمک به فرهنگ‌سازی، ترویج، تقویت و غنی‌سازی طب سنتی ایرانی و طب مکمل

رسالت Mission:

بازشناسی، آموزش و پژوهش در زمینه‌های مرتبط با طب سنتی، طب اسلامی، تاریخ پزشکی ایران و اسلام، شاخه‌های مختلف طب مکمل و طب مردمی، اخلاق و آداب پزشکی

ارزش‌ها Values:

موسسه بر آن است تا با حفظ و ارتقاء ارزش‌های زیر به اهداف و برنامه‌های پیش‌بینی شده خود نائل آید:

- توجه به حقوق و کرامت انسانی
- توجه به تعهد و وجدان کاری
- ارتقاء روحیه ایثار و از خود گذشتگی
- عدالت محوری و مهرورزی
- نظم و قانون‌مداری
- توجه به مشارکت‌جویی و مسئولیت‌پذیری درانجام کارهای گروهی
- توجه به رضایت‌مندی کارکنان، پژوهشگران و گیرندگان خدمات
- توجه به خلاقیت و نوآوری در فرهنگ سازمانی

نقاط قوت Strengths:

- ۱- ردیف مستقل بودجه
- ۲- اولین موسسه مطالعاتی مستقل دارای مجوز پژوهش در حوزه طب مکمل و تاریخ پزشکی
- ۳- فضای فیزیکی مستقل دارای ارزش‌های ملی- مذهبی
- ۴- تمایل مدیریت و کارکنان به حمایت و اجرای برنامه استراتژیک
- ۵- وجود اساتید و کارکنان متعهد و علاقه‌مند در موسسه
- ۶- وجود محیط علمی پویا و با انگیزه بالا
- ۷- وجود یک کتابخانه بی‌نظیر از منابع مکتوب و غیر مکتوب طب سنتی ایران و رشته‌های وابسته
- ۸- از پیشگامان احیاء و نشر کتب طبّی کهن
- ۹- وجود آزمایشگاه فارماکوگنوزی و داروسازی سنتی با قابلیت انجام آزمایشات مرتبط با گیاهان دارویی و ساخت آنها
- ۱۰- قرارگیری در مجموعه دانشگاهی تپ یک پایتخت
- ۱۱- نزدیک بودن به کتابخانه‌ها و مراکز پژوهشی معتبر کشور

نقاط ضعف Weaknesses:

- ۱- فقدان مرکز ارتباطی موسسه در ستاد دانشگاه
- ۲- عدم برخورداری از نیروی متخصص کافی اعم از هیات علمی، کارشناس پژوهش و ...
- ۳- کمبود نیروهای متخصص مورد تایید وزارت متبوع در حوزه طب مکمل و تاریخ پزشکی
- ۴- عدم تناسب بودجه برای دستیابی به اهداف موسسه
- ۵- شناخت ناکافی دانشگاهیان از موسسه و هدف آن
- ۶- فرسودگی بنا و بالابودن هزینه‌های مربوط به مرمت آن و نیاز به استفاده از کارشناسان میراث فرهنگی
- ۷- قرار گرفتن ساختمان اصلی در منطقه طرح ترافیک تهران

فرصت ها Opportunities:

- ۱- حمایت مقام معظم رهبری از طب و داروسازی سنتی و ترویج سبک زندگی ایرانی- اسلامی
- ۲- حمایت ریاست محترم جمهور و وزارتخانه متبوع از موسسه
- ۳- وجود معاونت مستقل در وزارت متبوع (معاونت طب سنتی)
- ۴- حمایت همه جانبه ریاست دانشگاه
- ۵- همسو بودن اهداف موسسه با سیاست‌های بهداشتی کشور و سازمان بهداشت جهانی
- ۶- گرایش فرهنگی اکثریت جامعه به کاربرد طب سنتی و باورهای ملی- مذهبی در حفظ سلامتی و درمان با شیوه‌های طب سنتی ایران و پیروی از یک الگوی سبک زندگی ایرانی- اسلامی
- ۷- تاسیس دانشکده‌های طب سنتی به عنوان مراجع علمی
- ۸- وجود نیروهای با تجربه و صاحب نظر در طب سنتی ایران
- ۹- تمایل روزافزون رسانه‌های عمومی و منابع اطلاع‌رسانی به پرداختن به موضوع طب سنتی
- ۱۰- وجود مرکز فرهنگ آداب و میراث پزشکی کشور در وزارت متبوع
- ۱۱- وجود مراکز پژوهشی مرتبط در سطح کشور
- ۱۲- اقبال روزافزون به مطالعات بین رشته‌ای در مسئولین و جامعه

تهدیدها Threats:

- ۱- وجود برخی سیاست‌گذاری‌های اجرایی، آموزشی و تبلیغاتی ناهماهنگ با اصول و مبانی طب سنتی ایران و طب مکمل در کشور
- ۲- آشنایی ناکافی متخصصین سایر رشته‌ها از پتانسیل‌های علمی طب و داروسازی سنتی
- ۳- وجود مدعیان غیرمتخصص و سودجو در حوزه طب سنتی

اهداف Objectives:

اهداف کلان:

- ۱) تولید و اشاعه علم در زمینه طب سنتی و حوزه‌های وابسته
- ۲) فرهنگ‌سازی، ترویج و تقویت طب سنتی ایرانی و مکمل
- ۳) تربیت پژوهشگر به منظور مطالعه و تحقیق در زمینه طب سنتی و حوزه‌های وابسته
- ۴) توسعه پژوهش‌های بنیادی و کاربردی بر اساس اولویت‌های پژوهشی
- ۵) تحقیق و توسعه در زمینه طب فولکلور و رسیدن به جایگاه قطب تحقیقات فراگیر طب افواهی در کشور
- ۶) ایجاد ساختار لازم جهت معرفی موسسه به عنوان اولین مرکز گردشگری سلامت در حوزه طب سنتی

اهداف جزئی:

- ۱) تولید و اشاعه علم در زمینه طب سنتی و حوزه‌های وابسته
 ۱. شناسایی، جمع‌آوری، تنظیم و طبقه‌بندی منابع معتبر علمی مکتوب و غیرمکتوب در سطح کشور و جهان
 ۲. چاپ، نشر، تصحیح و ترجمه متون طب قدیم در راستای تشکیل مرکز ملی مطالعات طب سنتی و مکمل
 ۳. ایجاد بستر مناسب جهت انجام پژوهش‌های علمی بر مبنای اولویت‌های پژوهشی
 ۴. سوق دادن منابع مالی و اجرایی به سمت انجام هرچه بیشتر پژوهش‌های کمی و کیفی استاندارد
 ۵. تجهیز و توسعه فضای پژوهشی
 ۶. ارتباط با صنعت در خصوص محصولات حاصل از پژوهش در جامعه
 ۷. تاسیس موزه گیاهان دارویی در این مرکز جهت ارتقاء دانش پژوهشگران حوزه طب و داروسازی سنتی (تاسیس هرباریوم)

۲) فرهنگ‌سازی، ترویج و تقویت طب سنتی ایرانی و مکمل

۱. تاسیس کارگروه‌های تخصصی در حوزه‌های طب سنتی، اخلاق پزشکی، فلسفه پزشکی، تاریخ پزشکی و طب مکمل
۲. راه‌اندازی گروه‌های تخصصی مرتبط با پژوهش
۳. ایجاد ارتباط میان پژوهش، آموزش و خدمات
۴. توسعه کتابخانه موسسه مطالعات طب سنتی و جذب نسخ خطی از سراسر دنیا
۵. تهیه، چاپ مقالات و انتشار مجلات علمی تخصصی و محصولات آموزشی - پژوهشی (کتابچه، پمفلت، پوستر، CD، مولتی مدیا و...) در حوزه‌های وابسته

۶. ارتقای سایت اطلاعاتی معتبر
۷. اشاعه فرهنگ طب سنتی، مکمل و اسلامی در اهل علم- دانشگاهیان- و جامعه از طریق برگزاری همایش‌ها، سمینارها و سخنرانی‌ها
۸. برگزاری کارگاه‌های آموزشی- پژوهشی مرتبط با طب سنتی و حوزه‌های وابسته در دو سطح عمومی و اختصاصی با یا بدون امتیاز بازآموزی
۹. ارتباط دو سویه و تبادل اطلاعات هر چه بیشتر با سایر کشورهای فعال در این حوزه

(۳) تربیت پژوهشگر به منظور مطالعه و تحقیق در زمینه طب سنتی و حوزه‌های وابسته

۱. تربیت دانشجو دکترای تخصصی پژوهش محور Phd by Research
۲. تربیت پژوهشگر به منظور تحقیق و مطالعه در زمینه حوزه‌های وابسته به طب سنتی
۳. مبادله پژوهشگر با مراکز تحقیقاتی داخل و خارج کشور

(۴) توسعه پژوهش‌های بنیادی و کاربردی بر اساس اولویت‌های پژوهشی

۱. بسترسازی و جذب حمایت مالی و معنوی در راستای انجام پروژه‌های پژوهشی
۲. برنامه‌ریزی برای انجام پروژه‌های مشترک علمی با موسسات تحقیقاتی و اجرایی داخل و خارج کشور
۳. همکاری در اجرای پروژه‌های ملی در حوزه سلامت

(۵) تحقیق و توسعه در زمینه طب فولکلور و رسیدن به جایگاه قطب تحقیقات فراگیر طب افواهی در کشور

۱. جمع‌آوری و استفاده از ایده‌های نهفته در باورهای بومی برای انجام تحقیقات و دستیابی به راه‌های بهینه برای تشخیص و درمان بیماری‌ها با رویکرد خودکفایی ملی
۲. شناسایی و مستند سازی منابع نوشتاری و شنیداری (کتاب، مقالات، پایان‌نامه‌ها، دست‌نوشته‌ها، ویدئو، CD و...) و منابع زنده (درمانگران محلی و افراد آگاه به دانش پزشکی بومی)
۳. ایجاد ارتباط علمی و عملی بین فعالان حوزه طب عامه در حال فعالیت در حوزه استحفاظی دانشگاه ایران و موسسه
۴. جذب نیروهای متخصص و علاقه‌مند به این دانش و برقراری ارتباط میان رشته‌ای
۵. ارائه و اجرای طرح‌های پژوهشی در این حوزه برای دست‌یابی به روش‌های علمی تشخیصی و درمانی
۶. چاپ مقالات در نشریات و مجلات جهت آشناسازی اقشار دانشگاهی و عوام با این رشته
۷. تقویت و توسعه همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی - پژوهشی در این زمینه

(۶) ایجاد ساختار لازم جهت معرفی موسسه به عنوان اولین مرکز گردشگری سلامت در حوزه طب سنتی

۱. اجرای طرح پایلوت گردشگری سلامت (ارایه مشاوره طب ایرانی به گردشگران خارجی برای اهداف پژوهشی در راستای دستیابی به الگوهای صحیح و کاربردی در این حوزه و شناخت چارچوب‌های عملیاتی آن برای ارایه به سایر نهادهای مرتبط)
۲. معرفی طب و فرهنگ ایرانی به گردشگران در محیطی تاریخی و تحت نظارت مستقیم متخصصان امر
۳. برگزاری کارگاه‌های آموزشی آشنایی با طب ایرانی برای علاقمندان خارجی
۴. ارزآوری برای کشور و تامین بخشی از منابع مالی مورد نظر موسسه در راستای اهداف اقتصاد مقاومتی

زمستان ۱۳۹۴